

Att möta den andra

ICDP 2019

Rita Nordström-Lytz, PeD

Åbo Akademi

Martin Buber (tysk-judisk pedagog och filosof) hävdar att pedagogens uppdrag är ett dubbelt uppdrag:

- dels att främja kunskaper, färdigheter och attityder
- dels att vara en närvarande medmänniska med de barn och vuxna du har att göra med

Varför är det medmänniska uppdraget viktigt?

- omsorgs- och undervisande verksamhet har ett moraliskt perspektiv
  - som pedagog bidrar du till att forma en framtida generation
  - de många SMÅ beslut som pedagogen gör i kontakten med studerandena är av en avgörande betydelse
  - moralens implicita karaktär (vanor, konventioner, traditioner, historia) är sällan granskad eller utvärderad

- undervisning och barnomsorg präglas av aspekter som tillit, makt och ansvar
- barn (och föräldrar, kolleger...) som möts med respekt presterar ofta bättre
- ... men byggandet av relationer kan uppfattas som *ytterligare* ett krav på den didaktiskt fokuserade pedagogen

Pedagogen möter barnet (föräldern, kollegan) som ett **Det** eller ett **Du**

- som ett **Det**: ”allt jag vet om dig”:
bakgrunds-information, kategorisering
  - kännetecknas av distans, saklighet
- som ett **Du**: ”sådan den studerande visar sig just nu, i just denna stund”: det förflutna är oviktigt
  - kännetecknas av närvaro, lyhördhet

Buber särskiljer mellan tre slag av dialog:

- den till dialog förklädda monologen
- den tekniska dialogen
- den äkta dialogen

Den till dialog förklädda monologen

- människor som finns i samma rum men som främst ”talar med sig själva”
- debatt: att träffsäkert avfyra sina egna argument för att överglänsa den andra
  - syfte: att göra intryck på den andra eller ”njuta av den egna förträffligheten”
  - motpartens inlägg är betydelsefulla endast i den mån de stärker eller belyser den egna ståndpunkten
- den egna pedagogiska agendan (eller entusiasmen) är överordnad
- att tala *till* men inte *med* den andra

Den tekniska dialogen

- förekommer där det är nödvändigt att nå gemensam förståelse i sak
  - *saken* är det viktiga, de deltagande människorna är mindre viktiga
  - sakligt och vänligt – men opersonligt
- är den vanligaste dialogformen i pedagogiska sammanhang
  - föreläsningar har allt mera fått ge rum för dialogiska samtal
  - mera kommunikation förekommer i undervisning
- men... mera talande främjar inte nödvändigtvis en äkta dialog; till det behövs mera *lyssnande*
  - att framföra en egen åsikt är inte ett lika krävande projekt som att med genuint intresse ta del av andras synpunkter

Den äkta dialogen

- kan uppstå närsomhelst ur en monolog eller en teknisk dialog, *då uppmärksamheten riktas mot den andra och det som han/hon säger*
- kännetecknas av hänvändelse, lyhördhet, närvaro
  - uppfatta att den andra vill säga något
  - stanna upp för att lyssna till det
  - besvara den andras tilltal uppriktigt

Den äkta dialogen är svår att beskriva eftersom den existerar endast just då den pågår

- det pågående sker i nuet
  - att *lyssna* till den andra (inte ”det jag har hört”)
  - att *möta* den andra (inte ”det jag erfor då vi möttes”)
  - att *samtala* (inte det vi talade om i samtalet)

Den äkta dialogen kräver helhjärtad närvaro

- total uppmärksamhet
  - allt annat utom det som den andra just nu säger (med ord, kroppsspråk, gester, tystnad) är oviktigt
- ”having nothing”
  - det förflutna, kunskapen, framtiden spelar *i stunden* ingen roll

Motsatsen till närvaro är bortvändhet

- ointresse för den studerande, självupptagenhet, trötthet, reflektion

- pedagogen kan var en god instruktör och bidra till goda resultat utan att ha etablerat någon relation till barnet (eller kollegerna eller föräldrarna)
- det finns en tilltro till att de ”rätta” och ”viktiga” kunskaperna automatiskt ger förmåga och vilja att handla klokt, förnuftigt och ansvarsfullt

- pedagogen som inriktar sig på den äkta dialogen växlar ständigt mellan närvaro och bortvändhet
- en förtroendefull grundhållning från pedagogens sida signalerar att hen är genuint intresserad av barnets (förälderns, kollegans...) möjligheter att lära och utvecklas – men också av barnet som människa

Dialogiskt liv
är inte ett liv i vilket man
har mycket med människor att göra,
utan ett i vilket man
verkligen har att göra
med de människor med vilka man har
att göra.

(Buber 1993)

Litteratur:

- Aspelin, Jonas & Persson, Sven (2011). *Om relationell pedagogik*. Malmö: Gleerups.
- Buber, Martin (1993). *Dialogens väsen*. Ludvika: Dualis.
- Buber, Martin (1994). *Jag och Du*. Ludvika: Dualis.
- Nordström-Lytz, Rita (2013). *Att möta den andra. Det pedagogiska uppdraget i ljuset av Martin Bubers dialogfilosofi*.
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/92177/nordstrom_rita.pdf?sequence=2
- Rönnqvist, L. (2008). *Att mötas i samtal*. Hem och Skola.
http://hemochskola.fi/Site/Data/264/Files/Att_motas_i_samtal_webb.pdf
- Skinnari, Simo (2005). *Pedagoginen rakkaus*. Juva: WS Bookwell Oy.
- Turkle, Sherry (2015). *Reclaiming Conversation. The Power of Talk in a Digital Age*. New York: Penguin Press.

